

УДК 658.15

Тимкован Владислава Ігорівна

*студентка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київського національного університету технологій та дизайну*

Тымкован Владислава Игоревна

*студентка кафедры финансов и финансово-экономической безопасности
Киевского национального университета технологий и дизайна*

Tymkovan Vladyslava

Student of the

Kyiv National University of Technology and Design

Голота Василь Володимирович

*студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київського національного університету технологій та дизайну*

Голота Василий Владимирович

*студент кафедры финансов и финансово-экономической безопасности
Киевского национального университета технологий и дизайна*

Golota Vasyl

Student of the

Kyiv National University of Technology and Design

**ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА МЕТОДИ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ
ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ФИНАНСОВОЙ
ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ И
МЕТОДЫ ЕЁ ОЦЕНКИ
THEORETICAL BASES OF FINANCIAL EFFICIENCY OF THE
ENTERPRISE'S ACTIVITY AND ITS APPLICATION METHODS**

Анотація. У статті дано визначення поняття фінансової ефективності, проведено узагальнення теоретичних основ, існуючих методів оцінювання фінансової ефективності діяльності підприємства. Проведено детальний аналіз та охарактеризовано сучасні підходи до оцінювання ефективності, Запропоновано рекомендації для оптимізації та підвищення ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: ефективність, оцінка діяльності підприємства, оцінка фінансової ефективності, фінансова ефективність діяльності підприємства.

Аннотация. В статье дано определение понятия финансовой эффективности, проведено обобщение теоретических основ, существующих методов оценки финансовой эффективности деятельности предприятия. Проведен детальный анализ и охарактеризованы современные подходы к оценке эффективности, Предложены рекомендации для оптимизации и повышения эффективности деятельности предприятия.

Ключевые слова: эффективность, оценка деятельности предприятия, оценка финансовой эффективности, финансовая эффективность деятельности предприятия.

Summary. The article defines the notion of financial efficiency, generalizes the theoretical foundations, existing methods for assessing the financial efficiency of the enterprise. A detailed analysis was carried out and modern approaches to the evaluation of efficiency were described. Recommendations for optimization and increase of efficiency of enterprise activity are offered.

Key words: efficiency, estimation of enterprise activity, estimation of financial efficiency, financial efficiency of enterprise activity.

Постановка проблеми. Ефективність роботи підприємства є одним з базових показників. Проблема ефективності завжди посідала важливе місце в управлінні діяльністю підприємства. Аби бути успішною впродовж тривалого часу, діяльність підприємства має бути як результативною (тобто приносити дохід і прибуток), так і ефективною.

Головними ознаками фінансового розвитку є: підвищення рентабельності, контроль за рівнем витрат та оборотність капіталу підприємства. Для оцінювання фінансової ефективності діяльності підприємства пропонується використання показників та моделі, що забезпечують раціональне використання фінансових витрат для повного відображення фінансової ефективності діяльності підприємства.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідження оцінювання ефективності діяльності підприємства займає особливе місце у працях різних вчених. Серед яких Т.А. Говорушко, Н.І. Клімаш, С.С. Габор, В.С. Габор, І. О. Тарасенко, Н. М. Любенко, О.Д. Шеремет, А.В. Куценко, А. О. Касич, І. Г. Хіміч та ін. [1-4, 9].

Мета статті. Дослідження теоретико-методичних підходів до оцінювання фінансової ефективності діяльності підприємств у сучасних умовах та аргументованої доцільності їх впровадження, а також опрацювання рекомендацій щодо покращання діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах фінансова ефективність постає однією з ключових характеристик діяльності підприємства та чинником його майбутнього розвитку. При вивченні сутності поняття фінансової ефективності діяльності підприємства слід детально дослідити такі економічні категорії, як «ефективність», «ефективність діяльності», «оцінка діяльності підприємства» тощо.

При визначенні сутності та змісту поняття «ефективність» серед науковців відсутній єдиний підхід. Д. Рікардо, Г. Емерсон, В. Петті [1-3], схиляються до трактування поняття «ефективність» як відношення ефекту

(результату) до витрат або ресурсів, які були витрачені на отримання цього\ ефекту. Фінансова ефективність діяльності підприємства як економічна категорія відображає рівень фактичного бажаного результату, іншими словами, це рівень поставлених цілей організації та її здатність виконати їх в конкурентному середовищі. Фінансова ефективність діяльності, в такому аспекті, використовується для аргументування фінансових рішень та різноманітних аналітичних оцінок.

Оцінювання фінансової ефективності є моделлю визначення результативності фінансово-економічної діяльності підприємства та його структурних підрозділів за допомогою системи показників для визначення рівня виконання поставлених цілей. Оцінювання ефективності – це результативний інструмент для забезпечення інформаційно-аналітичного спектру управлінської діяльності підприємства і може бути корисним для тактичних та стратегічних цілей. У науковій літературі представлено кілька методичних підходів до оцінювання фінансової ефективності діяльності підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика методичних підходів до оцінювання фінансової ефективності діяльності підприємства

Назва підходу	Автор	Характеристика
Традиційний підхід	В. І. Отенко [5]	Передбачає оцінку ефективності на основі двох груп показників: узагальнюючих – показників першого рівня, які характеризують ефективність діяльності підприємства в цілому, порівнюючи результативні показники з витратами усіх ресурсів, і показників другого рівня, які оцінюють ефективність використання окремих видів ресурсів підприємства
Багаточинниковий підхід	Говорушко Т.А.[1]	Дозволяє оцінити ефективність функціонування капіталу підприємства, характеризує результативність вкладів акціонерів та інвесторів у підприємство
Оцінка ефективності діяльності на основі концепції Perfomence	Р. Каплан і Д.Нортон[7]	Яка передбачає використання збалансованої системи індикаторів, включає різні фінансові та нефінансові

Management		показники, що дає змогу комплексно оцінити вартість підприємства та ефективність його діяльності.
Математичний підхід	В. І. Отенко[5]	Характеризується широким застосуванням методів нелінійної динаміки, узагальнених функцій тощо
Ергонометричний підхід	С.Ф.Сергєєв[8]	Оцінка ефективності ґрунтується на застосуванні параметричних методів оцінки, таких як метод найменших квадратів, скоригований метод найменших квадратів, метод без специфікації розподілу та непараметричних методів оцінки, які засновані на використанні математичного програмування – аналіз середовища функціонування або оболонки даних, метод вільного розміщення оболонки, індекси продуктивності.

Суть *Традиційного підходу* полягає у визначенні ефективності на основі класичної моделі Дюпона «Рентабельність капіталу». Цей підхід базується на оцінці фінансової ефективності за допомогою використання показників першого та другого рівнів. Показники першого рівня, іншими словами узагальнюючі, характеризують фінансову ефективність діяльності підприємства в цілому на основі зіставлення результатів діяльності з витратами ресурсів. Показники другого рівня полягають у оцінці фінансової ефективності використання окремих видів ресурсів підприємства.

Багаточинниковий підхід не здобув широкого застосування. Основним його недоліком вважається використання складних для тлумачення агрегованих індексів фінансової ефективності.

Оцінка ефективності діяльності на основі концепції Performance Management (управління результатами) полягає у використанні раціональної системи індексів та включає фінансові та нефінансові показники. Цей підхід дає змогу усебічно оцінити вартість підприємства та фінансову ефективність його діяльності. Основним показником при застосування даного підходу є економічна додана вартість, другорядним –

рентабельність. Заснована Р. Капланом і Д.Нортоном збалансована система показників [7] з'єднує існуючі показники у цілісні системи для оцінки і аналізу фінансової ефективності діяльності підприємства.

Основними недоліками зазначеного підходу є його складність, обмеженість у визначенні та організації показників. Саме тому М.В. Майер запропонував оцінювати фінансову ефективність підприємства за допомогою процесно-орієнтованого аналізу рентабельності (Activity – Based Profitability Analysis, ABPA) [10]. Дана методика відокремлює рентабельні процеси від нерентабельних для кожного споживчого спектру, а також допомагає визначити рентабельність окремих продуктів і послуг та рекомендувати їх до продажу.

Математичний підхід полягає у використанні методів нелінійної динаміки, узагальнених функцій та ін.

Ергонометричний підхід полягає у визначенні фінансової ефективності за допомогою параметричних методів оцінки, а саме: метод найменших квадратів, скоригований метод найменших квадратів, метод без специфікації розподілу та непараметричних методів оцінки, які базуються на використанні математичного програмування.

Кожний з зазначених підходів має свої переваги та недоліки. Однією з головних переваг на даний момент є те, що українські підприємства починають трансформуватися до застосування нових підходів оцінки фінансової ефективності діяльності підприємства. Але в порівнянні з розвинутими країнами світу наші досягнення є досить незначними.

Для оптимізації та підвищення ефективності діяльності українських підприємств необхідно застосувати певний комплекс заходів (рис. 1.):

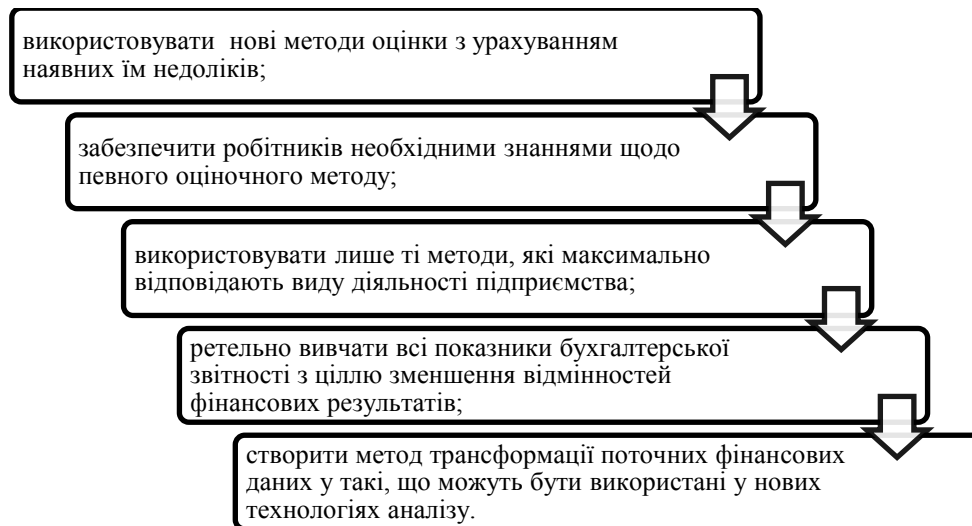

Рис. 1. Комплекс заходів спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємства

Джерело: складено авторами за даними [1, 5, 7].

На нашу думку, основним критерієм покращення фінансової ефективності діяльності підприємства є широке вивчення досвіду провідних зарубіжних підприємств, застосування сучасних методів покращення ефективності та комбінування різних підходів, створюючи власні методи для оптимізації діяльності.

Висновки. Оцінка фінансової ефективності є складним та багатограним економічним поняттям, яке можна охарактеризувати як рівень поставлених цілей організації та її здатність досягти їх в конкурентному середовищі. Для оцінювання ефективності діяльності застосовуються як традиційні, так і інноваційні методи. Досліджуючи їх структуру та особливості, було сформульовано переваги і недоліки кожного із них. У ході дослідження було визначено комплекс заходів спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємства, що може бути основою для подальшого дослідження практичних аспектів формування механізму оцінювання фінансової ефективності діяльності підприємства в ринкових умовах.

Література

1. Говорушко Т.А. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісно-орієнтованого підходу : [монографія] /Т.А. Говорушко, Н.І. Клімаш. – К. : Логос, 2013. – 204 с.
2. Габор С.С. Ефективність як економічна категорія / С.С. Габор, В.С. Габор // Інноваційна економіка. – 2012. – № 7. – С. 14–17.
3. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України : [монографія] / А.В. Куценко. – Полтава :РВВ ПУСКУ, 2008 – 215 с.
4. Касич А.О. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства / А.О. Касич, І.Г. Хіміч // Бізнес Інформ. – 2012. – № 12. – С. 176–179.
5. Отенко В.І. Формування аналітичного інструментарію оцінки ефективності діяльності підприємства / Бізнес Інформ. – 2013. – № 5. – С. 231–237.
6. Стрілець Є.М. Ефективність як економічна категорія / Є.М. Стрілець. – Запоріжжя : КПУ, 2013 – С. 9.
7. Нортон Д. Збалансована система показників. Від стратегії до дії / Д. Нортон, Р. Каплан. - М.: ОлімпБізнес, 2010. - 320 с.
8. Сергєєв С.Ф. Ергономіка імерсивних середовищ: методологія, теорія, практика: дисертація доктора психологічних наук: 19.00.03 / СПбДУ. – Санкт-Петербург. 2010.
9. Тарасенко, І. О. Фінанси підприємств : підручник / І. О. Тарасенко, Н. М. Любенко. – К. : КНУТД, 2015. – 360 с. – ISBN 978-966-7972-43-1.
- 10.Мейер М. В. Оценка эффективности бизнеса / М. В. Мейер, В. Маршал; [пер. с англ. А. О. Корсунский]. – М. : ООО «Вершина», 2004. – 272 с.